

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zajištění majetku v trestním řízení a insolvence

S ohledem na stále častější případy zajištění majetku orgány činnými v trestním řízení u osob, vůči kterým je vedeno insolvenční řízení,^[1] je vhodné poukázat na specifika a dopady tohoto speciálního druhu zajištění v mezích insolvenčního řízení.

Zákon č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (dále jako „trestní řád“), upravuje dva typy zajištění, mezi nimiž jsou však zásadní rozdíly. Jedná se o odlišné instituty, jejichž rozdíl spočívá v jejich samotném účelu. První z nich, označený jako „zajištění nároku poškozeného“ slouží ke „krytí“ případné pohledávky poškozeného a je upraven v ustanovení § 47 trestního řádu. Druhý, respektive druhá kategorie je upravena v ustanovení § 77b a násl. trestního řádu a spadá do oddílu čtvrtého s názvem „zajištění věcí důležitých pro trestní řízení“ a je určena ve prospěch orgánů činných v trestním řízení pro efektivní a účinné vedení trestního řízení.

Důsledky těchto specifik a také odlišností těchto institutů je nicméně nutné zohlednit v insolvenčním řízení, tedy jak zajištění nároku poškozeného a zajištění věcí důležitých pro trestní řízení dopadá na majetek dlužníka v insolvenčním řízení a jaký vliv má toto zajištění na dispozici s majetkem dlužníka.

Obecně k zajištění dle trestního řádu

Zajištění věcí důležitých pro trestní řízení zahrnuje zejména zajištění věci pro důkazní účely dle § 78 a násl. trestního řádu a zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty dle § 79a a násl. trestního řádu. Obě tyto kategorie přitom mohou mít na insolvenční řízení významný vliv, jelikož mohou postihovat majetek dlužníka. Takové zajištění se pak typicky zaznamená či objeví v soupisu majetkové podstaty.

Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty lze provést tehdy, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že určité majetkové hodnoty jsou určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly použity anebo jsou výnosem z trestné činnosti. K uplatnění tohoto institutu postačí vyšší stupeň pravděpodobnosti, který je dostatečně odůvodněný konkrétními zjištěnými skutečnostmi.^{[2], [3]} Tento typ zajištění má rovněž přednost před jakýmkoliv jiným typem zajištění, jakým je například také zajištění nároku poškozeného.^[4] O takovém zajištění pak rozhoduje konkrétní orgán činný v trestním řízení.

Zajištění nároku poškozeného slouží k tomu, aby bylo znemožněno obviněnému nakládat se svým majetkem (zatížit jej, prodat ho nebo jinak převést na třetí osobu apod.), a tím zapříčinit, že poškozený nebude mít čím svou škodu, kterou mu obviněný způsobil, kompenzovat. O tomto typu zajištění rozhoduje na návrh poškozeného, popřípadě státního zástupce soud, v přípravném řízení pak na návrh poškozeného rozhoduje o tomto zajištění státní zástupce, a výjimečně lze takto rozhodnout i bez návrhu. S ohledem na skutečnost, že smysl tohoto trestněprávního zajištění spočívá zejména v uspokojení nároku poškozeného, měl by orgán činný v trestním řízení vyslovit svůj souhlas jedině tehdy, když bude mít za to, že zpeněžení nebude s tímto smyslem v rozporu.^{[5], [6]}

Zajištění v insolvenčním zákoně a zajištěný nárok poškozeného

V kontrastu s výše uvedeným insolvenčním zákonem v ustanovení § 2 písm. g) uvádí, co se v mezích tohoto zákona považuje za zajištění, respektive který věřitel se považuje za zajištěného. Uvádí, že zajištěným věřitelem je věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraničních právních úprav. V tomto taxativním výčtu však není uvedeno žádné zajištění ve smyslu trestního řádu, jak bylo uvedeno výše.

Osoby poškozené, jejichž nárok byl zajištěn v trestním řízení, se i přesto se svým nárokem pohybují v jistém quasi zajištěném režimu.

Ustanovení § 167 insolvenčního zákona nejprve v odst. 1 upravuje problematiku uspokojení pohledávky (běžného) zajištěného věřitele tak, že se tito v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. V odst. 2 je pak upraveno postavení věřitelů vykonatelných pohledávek na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem. Tito se uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty tehdy, pokud byly tyto hodnoty zajištěny v trestním řízení o tomto trestném činu.

Pro pořadí uspokojení těchto quasi zajištěných pohledávek je rozhodující doba vzniku zajištění. Přitom ustanovení týkající se postavení (běžných) zajištěných věřitelů platí pro tyto věřitele obdobně. Takto zajištěný věřitel se potom uspokojuje z majetku zajištěného v trestním řízení.[\[7\]](#)

Tito věřitelé jsou navíc zvýhodněni tak, že jejich pohledávky zajištěné majetkem dlužníka lze přihlásit v zásadě kdykoliv[\[8\]](#) v průběhu insolvenčního řízení, pokud v trestním řízení byl zajištěn majetek v majetkové podstatě dlužníka a zároveň za podmínky, že přihláška pohledávky byla podána v době, kdy zajištění podle trestního řádu trvá.

Dokud není vynesena pravomocný odsuzující rozsudek, nemá poškozený, který je věřitelem obviněného, žádný vykonatelný titul, s nímž by se mohl přihlásit do insolvenčního řízení. Poškozený je v takové situaci plně závislý na postupu orgánů činných v trestním řízení a nemůže ovlivnit délku trestního řízení až po fázi vynesení pravomocného rozsudku. Zajištěný věřitel může podávat přihlášku kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení, zřejmě právě proto, že majetková hodnota zajišťující jeho pohledávku je orgánem činným v trestním řízení „rezervována“ pro uspokojení pohledávek poškozených.[\[9\]](#)

Podmínkou pro přihlášení takového nároku (pohledávky) poškozeného kdykoliv v rámci insolvenčního řízení je, že (i) má vykonatelnou pohledávku (zejména z trestního řízení, ve kterém je projednáván nárok poškozeného, tj. adhezní řízení), (ii) orgány činné v trestním řízení zajistí majetek v majetkové podstatě dlužníka[\[10\]](#) a (iii) že v době podání přihlášky zajištění stále trvá.[\[11\]](#)

Pro rozhodnutí o nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem v rámci adhezního řízení pak nepředstavují překážku ani účinky rozhodnutí o úpadku, které zabraňují rozhodnout o pohledávkách týkajících se majetkové podstaty dlužníka, pokud v trestním řízení o tomto trestném činu byl zajištěn majetek v majetkové podstatě dlužníka. Jinými slovy, nárok poškozeného musí být zajištěn majetkem dlužníka, aby ji mohl přihlásit po lhůtě.

Problematika zajištění věcí důležitých pro trestní řízení a nakládání se zajištěnými věcmi v insolvenčním řízení

Jak už bylo uvedeno výše, režim Zajištění nároku poškozeného je potřeba odlišovat od Zajištění věci důležitých pro trestní řízení.

Zajištění nároku poškozeného kryje jeho případné nároky a v rámci insolvenčního řízení přiznává poškozenému příznivější postavení a pozici ve srovnání s jinými věřiteli (viz výše). Zajištění věci důležitých pro trestní řízení naproti tomu v rámci insolvenčního řízení nepřináší nikomu výhodnější postavení, ale zakládá určité překážky v dispozici s takto zajištěným majetkem.

V případě, že jsou věci či jiné majetkové hodnoty zajištěné jedním z uvedených způsobů, platí pro ně při nakládání s nimi jistá omezení.

V tomto ohledu je vhodné zprvu poukázat na nálezný Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3523/16, ve kterém se Ústavní soud vyjádřil ke vztahu zajištění majetku, respektive jejímu vydání poškozenému dle § 80 trestního řádu a zahájeného insolvenčního řízení. V posuzovaném případě trestní soudy rozhodly o vydání peněžních prostředků poškozenému. Dle stěžovatele však mělo být o peněžních prostředcích rozhodováno v rámci insolvenčního řízení. Tyto finanční prostředky přitom byly součástí majetkové podstaty.

Ústavní soud k tomu uvedl, že *„Za situace, kdy vyhláška o zahájení insolvenčního řízení byla vydána dne 10. února 2015, Městský soud v Praze rozhodl o vydání peněžních prostředků na běžném účtu vedlejšího účastníka řízení poškozenému dne 16. května 2016 a Vrchní soud v Praze pak rozhodl o vydání předmětných finančních prostředků poškozenému dne 15. srpna 2016, je zjevné, že insolvenční zákon je třeba považovat za lex specialis“*.

„V případě, kdy je jakýkoliv majetek zajištěn orgány činnými v trestním řízení a souběžně existují nějaká další omezení, mohou vedle sebe současně probíhat trestní řízení i insolvenční řízení. Pokud má být zajištění majetku uvolněno tak, aby s ním bylo možno dále nakládat, musí být nejprve zrušeno jeho zajištění (§ 79f trestního řádu).“

„V posuzované věci platí, že dispozice se zajištěnými peněžními prostředky byla nezávisle na sobě omezena ve dvou souběžně a na sobě nezávisle běžících soudních řízeních, v řízení trestním a řízení insolvenčním. Z ustanovení § 283 odst. 3 insolvenčního zákona je zřejmé, že se souběžným omezením s dispozicemi s majetkem v trestním a insolvenčním řízení zákonodárce počítá, když podmiňuje zpeněžení majetku souhlasem příslušného orgánu činného v trestním řízení. Za zpeněžení majetku se podle § 283 odst. 1 insolvenčního zákona považuje i využití bankovních kont dlužníka. Zrušení zajištění v trestním řízení nemá vliv na omezení dispozičních práv, které vyplývá z insolvenčního řízení.“

Ústavní soud tedy shrnul, že v případě, kdy je určitá věc či hodnota zajištěná dle trestního řádu, musí být nejprve rozhodnuto o jejím zajištění, aby s ní bylo možno nakládat. Pokud pak bylo zrušeno zajištění vydané orgánem činným v trestním řízení dle trestního řádu, nemůže dojít, pokud nadále trvá insolvenční řízení a s tím související omezení dispozice s majetkem, k možnosti ztráty původně zajištěného majetku.

Jak už je z výše uvedeného zřejmé, právní úprava omezení při nakládání s věcí či majetkovou hodnotou, která je zajištěna za účelem zajištění nároku poškozeného, anebo pro to, že se jedná o věc důležitou pro trestní řízení, se nachází v ustanoveních § 227 a 283 insolvenčního zákona.

Uvedený závěr Ústavního soudu tedy bezpochyby navazuje na právní úpravu uvedenou v § 227 a § 283 odst. 3 insolvenčního zákona.

Podle § 227 může insolvenční správce po předchozím souhlasu věřitelského výboru a insolvenčního soudu z majetkové podstaty dlužníka vyjmout věci či práva, na které se vztahuje rozhodnutí o

zajištění majetku vydané v trestním řízení a k jehož zpeněžení nebyl udělen souhlas příslušného orgánu činného v trestním řízení (§ 283 odst. 3 insolvenčního zákona). Vynětím takového ze soupisu takový majetek spadá do dispoziční pravomoci dlužníka managementu,[\[12\]](#) avšak při zohlednění trestněprávních omezení. Jelikož však nemusí být zřejmé, zda orgány činné v trestním řízení v budoucnu zajištění zruší, bude muset insolvenční správce a potažmo také věřitelský výbor a insolvenční soud zhodnotit vynětí zajištěného majetku.

V souladu s ustanovením § 283 odst. 3 pak zpeněžení majetku v majetkové podstatě dlužníka, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění vydané v trestním řízení, lze provést jen po předchozím souhlasu příslušného orgánu činného v trestním řízení.[\[13\]](#)

Orgán činný v trestním řízení by měl zejména posoudit účel, pro který byla daná věc či hodnota zajištěna a zda jeho prodejem nedojde k popření smyslu zajištění.[\[14\]](#) Měl by také vzít v potaz, zda po dobu, po kterou jsou věci či jiné hodnoty zajištěny, nedochází k jejich nadměrnému znehodnocování.[\[15\]](#)

Souhlas se zpeněžením nemovitostí může orgán činný v trestním řízení vyslovit také s podmínkou, ku příkladu, že výtěžek prodeje musí být složen do soudní úschovy.

V případě, že dosažený výtěžek zpeněžení majetku převyšuje částku určenou k vyplacení, informuje insolvenční správce o této skutečnosti orgán činný v trestním řízení, který o zajištění rozhodl. Nesdělí-li orgán činný v trestním řízení do 30 dnů insolvenčnímu správci, že se zajištění vztahuje i na zbytek výtěžku, použije se k rozdělení mezi věřitele.

Smyslem ustanovení § 283 odst. 3 je zajistit, aby nedošlo ke zmaření nároků poškozeného tím, že by byla bez souhlasu příslušného orgánu činného v trestním řízení zpeněžena zajištěná věc či jiná majetková hodnota.[\[16\]](#)

Nutno uvést, že tato omezení jsou systematicky zařazena v rámci úpravy konkursu. V případě reorganizace dispozičního oprávnění s majetkovou podstatou náleží zásadně dlužníkovi,[\[17\]](#) který je při nakládání se zajištěným majetkem omezen obecnými trestněprávními předpisy a pokyny orgánu činného v trestním řízení, kterými byla zajištěna věc či hodnota.

V rámci oddlužení je majetek dlužníka zpeněžován způsobem podle ustanovení o konkursu (§ 398 odst. 2 a 3); výše uvedená omezení proto budou platit i zde. Je však potřeba rozlišovat mezi oddlužením ve formě zpeněžení majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Ve druhém z uvedených případů totiž nemusí být zpeněžen veškerý majetek dlužníka (který je například zajištěn zajišťovacím institutem trestního práva) a v takovém případě bude dlužník trestněprávními omezeními vázán sám. V případě dispozice s majetkem bude jednat s orgány činnými v trestním řízení samostatně.

K uvedenému je vhodné dodat, že osoba, jíž byla věc zajištěna, má právo kdykoliv po právní moci usnesení o zajištění žádat o zrušení nebo omezení zajištění. Toto právo přísluší také insolvenčnímu správci dlužníka, a v to v rámci konkursu, kdy je jedinou osobou s dispozičními oprávněními.

Závěr

Z výše uvedeného je zřejmé, že instituty zajištění nároku poškozeného a zajištění věcí důležitých pro trestní řízení se, stejně jako i v trestním řízení, chovají v rámci insolvenčního řízení odlišně.

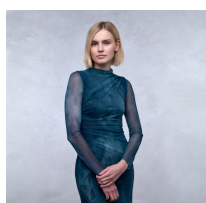
Zajištění nároku poškozeného se v rámci insolvenčního řízení promítne primárně do zvýhodnění jeho pozice. Poškozený, jehož pohledávka byla zajištěna v trestním řízení, může tuto pohledávku přihlásit do insolvenčního řízení kdykoliv, přičemž se svou pohledávkou přebírá postavení jistého quasi

zajištěného režimu.

Důsledkem zajištění věcí důležitých pro trestní řízení v insolvenčním řízení pak zejména bude, že s takto zajištěným majetkem nebude možné bez souhlasu příslušného orgánu činného v trestním řízení volně disponovat. To se promítne zvláště do (ne)možnosti prodat takto zajištěný majetek. V určitém případě pak platí přednost insolvenčněprávních předpisů před trestněprávními předpisy a samotné zrušení zajištění v trestním řízení nemá dopad na zánik omezení dispozice s majetkem dle insolvenčního zákona, pokud stále trvají.

Mgr. Lucie Kačerová,
advokátka / Senior Associate

Mgr. Martina Majárová,
advokátka / Associate

Mgr. Marek Čmiel,
advokátní koncipient

[ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.](#)

GEMINI Center
Na Pankráci 1683/127
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 216 212
e-mail: paha@rowan.legal

[1] K zjištění majetku došlo například úpadce J.O. Investment s.r.o. nebo u společnosti Energetický

Holding Malina a.s.

[2] Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 7. 2020, sp. zn. III. ÚS 1604/20.

[3] V této souvislosti je potřeba si uvědomit, že na počátku trestního řízení, kdy je potřeba získané poznatky rychle vyhodnotit a hrozí nebezpečí z prodlení, nelze na zdroje, z nichž pravděpodobnost takového určení majetkových hodnot vyplynula, vztáhnout obecné požadavky hodnověrnosti, věrohodnosti a spolehlivosti, jaké jsou jinak kladeny na důkazy v trestním řízení.

[4] Oběti trestných činů, 2. vydání, 2020, s. 457–464: P. Šámal, J. Zezulová, M. Růžička.

[5] „Rozhodovací praxe potvrzuje, že orgán činný v trestním řízení může svůj souhlas vyslovit s podmínkou. Podmínka může spočívat například v tom, že insolvenční správce složí výtěžek zpeněžení do soudní úschovy. Ze soudní úschovy poté bude moci být výtěžek zpeněžení vydán věřiteli jediné tehdy, jestliže s takovým vydáním vysloví souhlas orgán činný v trestním řízení.“ Viz SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 283 [Zpeněžení majetkové podstaty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 13.

[6] Pokud nicméně zajištění podle [§ 79a](#) až 79g trestního řádu postihuje majetek obviněného a v daném řízení poškozený uplatnil svůj nárok, je po zahájení trestního stíhání třeba zvážit zajištění jeho nároku podle [§ 47 trestního](#) řádu, a případně usnesením podle [§ 77b](#) odst. 3 trestního řádu důvod zajištění ve prospěch uspokojení nároku poškozeného změnit. Pokud ale zajištění podle [§ 79a](#) až [79g](#) trestního řádu postihuje majetek jiné osoby, není možné zajištění nároku poškozeného podle § 47 trestního řádu aplikovat.“ Viz BERKOVÁ, Ivona. Uspokojení nároku poškozeného v trestním řízení, a to zejména ve vztahu k zajištěnému a odčerpanému majetku. Trestněprávní revue, 2017, č. 6, s. 139-145.

[7] ZŮBEK, Jan. Nárok poškozeného z pohledu trestního, civilního a insolvenčního řízení. Právní rozhledy, 2014, č. 4, s. 121-128.

[8] Věřitelé jsou zde omezeni okamžikem vydání rozvrhového usnesení (v podrobnostech viz Insolvenční zákon, 1. vydání (4. aktualizace, 2023): O. Řeháček, M. Vrba).

[9] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2018, sp. zn. 29 NSCR 48/2016.

[10] Toto zajištění přitom musí vzniknout nejdříve 1. 8. 2013.

[11] Viz například usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 14/2015, ze dne 30.11.2017.

[12] RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 346.

[13] Problematické může být, že zajištění věci nacházející se v majetkové podstatě může výrazným způsobem prodloužit insolvenční řízení s ohledem na omezenou možnost prodeje takového majetku. Za tímto účelem se nabízí využití institutu vynětí věci z majetkové podstaty dlužníka dle § 227 insolvenčního zákona.

[14] Viz SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 283 [Zpeněžení majetkové podstaty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 12.

[15] Viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci se sp. zn. 1 To 47/2022 ze dne 1. 8. 2022.

[16] Srov. odůvodnění v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2018, sp. zn. 29 NSCR 48/2016.

[17] Pokud mu nebyla dle § 332 insolvenčního zákona dispoziční oprávnění s majetkovou podstatou zakázána nebo pokud dispoziční oprávnění nebyla omezena,

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)